

ПЕРАГОН ДАЎЖЫНЁЙ У СТАГОДДЗЕ

Тонкія чырвоныя лініі спярэцілі карту Беларусі. Адна з іх роўнай стужкай злучыла захад з усходам рэспублікі, шлях Аругіх пралёг да яе паўночных і паўднёвых ускраін. Гэта чыгуначныя пугі. Пяць з палавінай тысяч кіламетраў сталёных рэек звязваюць буйныя гарады і маленькія пасёлкі з Мінскам, а нашу сталіцу — з усімі рэспублікамі Савецкага Саюза і зарубежнымі дзяржавамі. Амаль 500 пасажырскіх паяздоў штодзень праходзяць па Беларускай магістралі. На пяці мовах дыктары Мінскага вакзала паведамляюць аб прыбыцці і адпраўленні цягнікоў. З Брэста ідуць экспрэсы, якія, перасекшы дзяржаўную граніцу, накіроўваюцца ў Варшаву, Берлін, Рым, Вену, Парыж... Беларуска дарога транспартуе 85 працэнтаў агульнага аб'ёму народнагаспадарчых грузаў рэспублікі, або столькі, колькі перавозіць чыгункі Вялікабрытаніі, Італіі і Швецыі, разам Узятая. Цераз пагранічныя станцыі ідуць грузы больш як у 70 краін свету, што сведчыць аб шырокіх знешніх эканамічных сувязях Савецкай Беларусі.

29 лістапада Беларуска чыгунка, адна са старэйшых у нашай краіне, адзначыла сваё стагоддзе. А ў дзень юбілею, аддаючы даніну традыцыі, прынята раскаваць біяграфію юбіляра. Гісторыя нашай дарогі дзеліцца на два перыяды, амаль роўныя па колькасці год, але такія розныя па сваёй сутнасці.

Сто год назад уступіла ў строй галоўная магістраль Беларусі Смаленск — Мінск — Брэст, якая адыграла вялікую ролю ў развіцці і фарміраванні агульнай транспартнай сеткі нашага краю, мела немалаважнае стратэгічнае і эканамічнае значэнне. Фатаграфіі, малюнкi, дакументы, што захоўваюцца зараз у музеях, данеслі да нас праўду аб тым, як пракладваліся яе першыя кіламетры, аб тых, хто аддаў ёй сілы, здароўе, жыццё. Знясіленыя людзі рыдлёўкамі насыпалі зямлю на палатно будучай чыгункі, на рука пераносілі і ўкладвалі шпалы і рэйкі. Такая праца працягвалася 12—14 гадзін у суткі, але малазямельныя і беззямельныя сяляне, парабкі і беднота — асноўная рабочая сіла — атрымлівалі за яе грашы.

Чыгуначныя лініі, што пра-

лялі праз тэрыторыю Беларусі, былі слабымі ў тэхнічных адносінах, дрэнна аснашчаны і абсталаваны. Вагонны парк складаўся ў асноўным з дзюхвосевых вагонаў грузавымаальнасцю ў 16 і менш тон. Перавозілі ў іх лес, лён, бульбу, спірт, крухмал, скуры, соль, шкло. Характар перавозак вызначаўся становішчам Беларусі як адсталай ускраіны царскай Расіі, яе сельгаспадарчага прыдатка.

Новы перыяд у гісторыі развіцця Беларускай чыгункі пачынаецца з кастрычніка 1917 года. І ў ім былі цяжкасці, барацьба, нялёгка праца, але гэта была барацьба за сваё ўласнае, праца — на сябе.

Большасць чыгуначнікаў паходзіла з сялян, аднак па сваёй арганізаванасці, баявым духу яны заўсёды былі ў перадавых атрадах Беларускага пралетарыята, удзельнічалі ў забастоўках, у рэвалюцыях 1905, а потым 1917 гадоў, змагаліся з нямецкай і белапольскай акупацыяй у грамадзянскую вайну.

Вялікія выпрабаванні выпалі на долю Беларускай чыгуначнікаў у гады Вялікай Айчыннай вайны. Яны многае зрабілі для эвакуацыі абсталавання заводаў і фабрык у савецкі тыл, вадзілі паязды да самай лініі фронту пад агнём варожай авіяцыі і артылерыі, змагаліся ў партызанскіх атрадах і ў падполлі.

Урон, нанесены нямецка-фашысцкімі захопнікамі чыгуначнаму транспарту Беларусі, склаў 260 мільёнаў рублёў. Больш чатырох тысяч кіламетраў пугей было знішчана, амаль поўнасцю выведзены са строю важнейшыя чыгуначныя вузлы.

І ўсё ж у самы заходні пагранічны пункт Беларусі — Брэст поезд пайшоў на трэці дзень пасля яго вызвалення Савецкай Арміяй. Да канца 1944 года Брэст-Літоўская чыгунка ўжо без затрымкі прапускала эшалоны да лініі фронту. Такім было мінулае.

А вось сённяшні дзень Беларускай чыгункі, які яшчэ не паспеў стаць гісторыяй. Усё менш і менш застаецца на дарогах паравозаў. Яны ўступаюць месца цеплавозам, электрапаяздам і дызель-паяздам. Курсіруюць камфартабельныя фірменныя паязды «Беларусь», «Мінск», «Чайка», «Спадарожнік», «Ракета», «Нёман», «Сож»,

«Буг», «Юбілейны», «Днепр». У бліжэйшыя гады плануецца электрыфікацыя новых участкаў чыгункі ў напрамках: Пухавічы — Асіповічы, Мінск — Стоўбцы і Мінск — Барысаў. На ўсіх галоўных напрамках грузавыя паязды ідуць цяпер са скорасцю да 100, а паса-

жырскія — 120—140 кіламетраў у гадзіну.

У апошнія некалькі год пабудавана і адноўлена 150 вакзалаў. Рэканструюцца вакзалы ў Мінску, Брэсце, Гомелі, Оршы, Жлобіне.

Інакш выглядаюць цяпер вагоны для перавозкі грузаў — вялікагрузныя чатырхвосевыя, шасцівосевыя паўвагоны, цыстэрны ёмістасцю да 100 кубаметраў, цэлыя рэфрыжэратарныя паязды для перавозкі мяса, рыбы, фруктаў. І грузы цяпер не тыя. Станкі, машыны, трактары, вымяральныя прыборы, корд, нафта і прадукты яе перапрацоўкі, тэлевізары, угненні, збожжа, футра адпраўляюцца ў падарожжа па Савецкай краіне і за рубж.

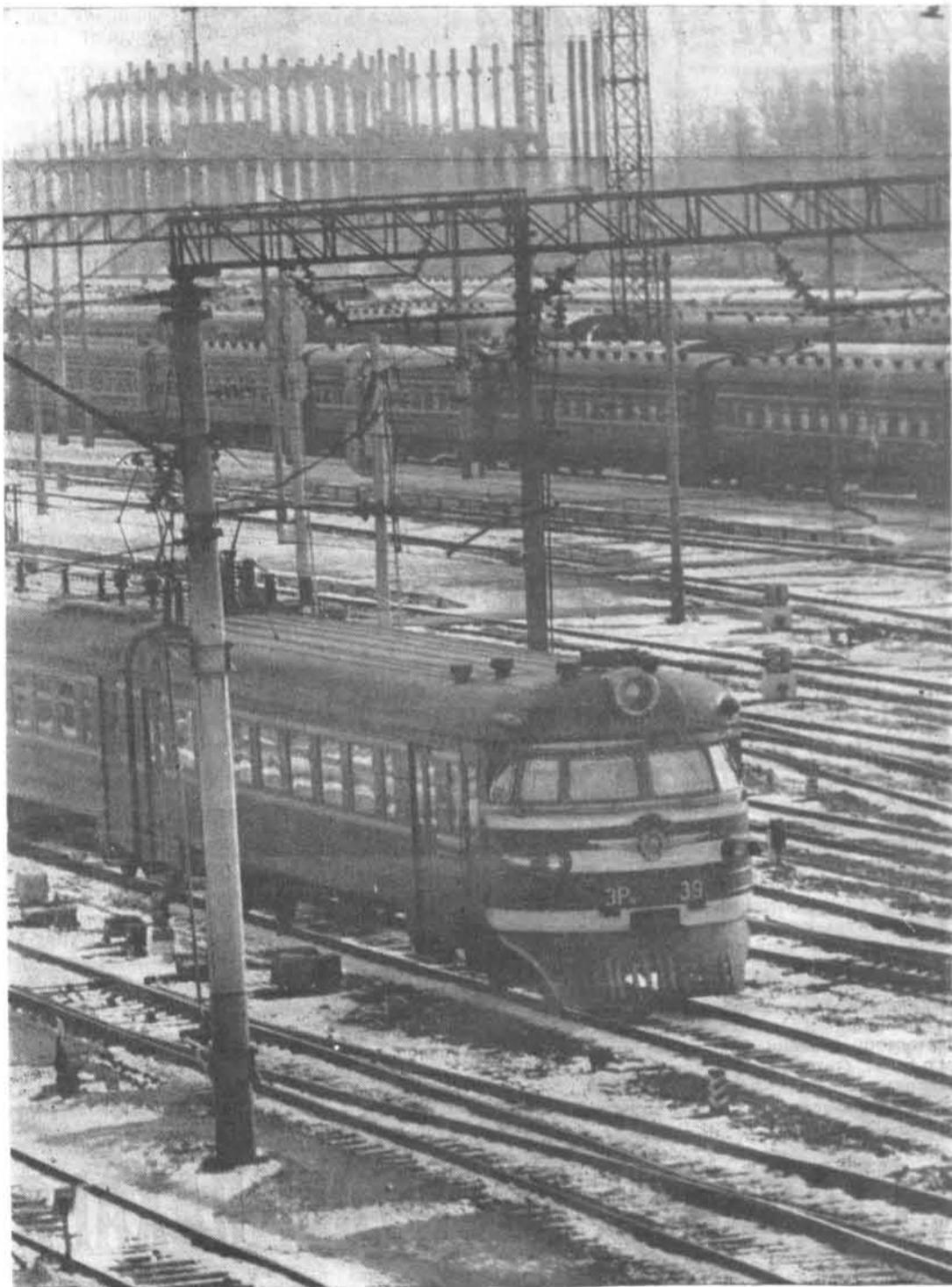
Каб правільна планавалі і ўмела кіраваць усёй перавозачнай работай на чыгунцы, патрэбна бесперапынная дэталёвая інфармацыя. У суткі яе аб'ём складае некалькі мільёнаў знакаў. Для аблягчэння работы два гады назад на дарозе была ўстаноўлена электрон-

на-вылічальная машына «Мінск-22», якая за гэты час вырашыла больш 30 інжынерных, эканамічных і статыстычных транспартных задач. У бліжэйшы час пачне працаваць машына «Мінск-32».

Абслугоўваюць сённяшняю чыгунку людзі высокіх тэарэтычных ведаў, багатага вытворчага вопыту. Большасць рабочых заканчваюць гарадскія прафесіянальна-тэхнічныя вучылішчы і дарожныя тэхнічныя школы. Кожны дзесяты чыгуначнік — спецыяліст з вышэйшай або сярэдняй адукацыяй.

Напярэдадні свайго юбілею Беларуска чыгунка была ўдастоена высокай урадавай узнагароды — ордэна Леніна. «За высокія вытворчыя поспехі і ў сувязі са 100-годдзем з дня заснавання», — запісана ва Указе Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР.

Такі партрэт сённяшняй Беларускай магістралі, такая біяграфія. Узрост не састарыў яе. Сёння — гэта адна з важнейшых транспартных артэрыяў краіны.

Мінск пасажырскі.

Фота Ул. КИТАСА.

КОЛЬКІ КОЛЕРАЎ МАЕ ЛЁН?

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

Вы ведаеце, колькі коле-
раў мае лён? Вясной, як
толькі з'яўляюцца першыя
ўсходы яравых, вы пазнаеце
льняныя палаткі па далікат-
на-зялёным дыване ўсходаў.
А ў час цвіцення тыя ж палі
станавяць блакітнымі, як
неба. Аднак гэтымі фарбамі
не вычэрпваецца льняная па-
літра. Лён, пакуль прыдзе
да нас у выглядзе рознакаля-
ровых ручнікоў, сукенак і
абрусаў, убарэ ў сябе пра-
чыста-ружовы колер чыс-
тай рانیцы і восенскае зо-
лата, крышталёвую бялют-
касць зімы і вясёлую страка-
тасць вясны. Я хачу пазнаё-
міць вас з тымі, хто так
шчодра надзяляе лён усімі
колерамі вяселлі.

У Талачынскім раёне льня-
ное поле займае 5 тысяч гек-
тараў. І што ні калгас — ці
саўгас — абавязкова ўдзель-
нік Выстаўкі дасягненняў на-
роднай гаспадаркі СССР,
абавязкова мае дыпломы гэ-
тай выстаўкі і медалі за
лён. Асабліва шмат золата (я
маю на ўвазе медалі) прыво-
зяць з Масквы ўжо колькі
год запар Ільняводы калгаса
«Перамога». Па 7-8 цэнтне-
раў валакна і сям'я збіраюць
калгаснікі з кожнага гектара.

У многім тут заслуга звення
вой на Ільну Марыі Пакура і
іе васемнаццаці сябровак.

Вырашчанае імі насенне
рассылаецца ў многія гаспа-
даркі Беларусі. Яно дапа-
магае іншым калгасам рэ-
спублікі атрымаваць такія ж
высокія ўраджаі.

Марыя Пакура з'яўляецца
дэпутатам Вярхоўнага Савета
нашай краіны. Гэтага го-
нару яна была ўдасцоена за
сваю старанную працу. Ма-
рыя Сяргееўна расказала пра
сваю дружбу з тачыхай Ар-
шанскага льнокамбіната Лі-
дзіяй Аксёнка, таксама дэ-
путатам Вярхоўнага Савета
СССР. Іванчыны часта сустра-
каюцца, пераніваюцца. Тым
больш, што работа ў іх
вельмі падобная — абедзве
працуюць з Ільном.

Мне захацелася пабываць
на льнокамбінате, сустрэцца
з Лідзіяй Сямёнаўнай і пра-
сачыць, як зялёны даўгунец
ператвараецца там у тканіны
ўсіх колераў. Таму пасля су-
стрэчы ў калгасе «Перамо-
га», дзе я назірала, як цві-
це лён на палях, па парадзе
Марыі Пакура я наведала іе
сяброўку-тачыху.

У ткацкім цэху даведала-
ся, што палатно, пакуль яно

выйдзе з-пад чаўнакоў ткац-
кіх машын, праходзіць вялікі
шлях. Мастакі і дэсінатары
— спецыялісты па структу-
ры тканін — спачатку распра-
цоўваюць новыя малюнкі
тканін на паперы, якія мож-
на нанесці на палатно. Так
за дзесяць апошніх год мас-
такі прадпрыемства ствары-
лі 627 малюнкаў тканін.

З году ў год камбінат ас-
нашчаецца новай тэхнікай.
Нядаўна тут, напрыклад,
зманціраваны цэх для апра-
цоўкі тканін, пасля якой яны
не камечацца. Устаноўлена
прыстасаванне для нанясе-
ння глянцу на вырабы, што
надае ім шаўкавісты бляск.
Зараз будзецца трэцяя чарга
прадпрыемства. І калі цяпер
на льнокамбінате выпускаецца
75 мільянаў квадратных
метраў Ільняных тканін, то з
уводам у дзеянне трэцяй чар-
гі гэта лічба значна ўзрасце.

Мая новая знаёмая Лідзія
Аксёнка расказала мне,
што ў мінулым годзе на кам-
бінате адзначылі своеасаблі-
вы юбілей. За ўвесь пасля-
ваенны час да 1970 года тут
быў выпушчаны мільярдны
метр палатна.

Закончыў свой расказ пра
лён, пра слаўных працаўніц,

якія вырошчваюць яго і да-
юць яму другое жыццё ў
цудоўных тканінах, я хачу
кароткім рэпартажам з фір-
меннага салон-магазіна кам-
біната ў Мінску. Магазін гэ-
ты носіць прычотную назву
«Лянок». Многія нашы замеж-
ныя госці напэўна ведаюць
яго. Ён у цэнтры горада,
на Ленінскім праспекце.
Ва ўтульным салоне нібы
збегліся і расквітнелі паля-
вымі кветкамі роднага краю
абрусцы і ручнікі, пакрывалы
і парцеры. Гэта багацце
развешана па сценах, рас-
кладзена на паліцах. Мала-
дая прадаўшчыца Вольга
Жураўкевіч ветліва прапануе
тавар пакупнікам. Я цікаў-
люся, які попыт на льняныя
тканіны.

— О, вельмі вялікі. Я б
сказала, што ён з году ў год
расце, а сёлета — асаблі-
ва.

— Чаму менавіта сёлета?

— Попыт вызначаецца мо-
дай, а сёлета модныя жаночыя
касцюмы з Ільну. Гэта
прыгожа, элегантна, зручна.
І мы прапануем нашым па-
купнікам Ільняное палатно з
лаўсанам мяккіх адценняў:
крэмавага, нябесна-блакіт-
нага, ружовага і іншых.

Ансамбль з такіх тканін —
выдатны падарунак да дня
нараджэння, наваселля і,
зразумела, вяселля.

З. ГРЫБКО.

Выпадак у дарозе

Старожкая цыпшыя панавала
ў бальнічнай палатне. Леанід
Маісееў ляжаў з заплюшчанымі
вачыма на ложку, але не спаў.
Рознае думалася машыністу.

Прыёмны пакой бальніцы
запоўніла група чыгуначнікаў.
Зірнула на іх журналіст
ўрач і ціха запытаў:

— Дзе ж я вал халатаў
столькі набяру? Як размяшчу?

Але зразумеўшы, што яны
не адступяцца, што ім абавяз-
кова трэба правесці сябра,
цяжка параненага, але на
дзіва цяглівага чалавека,
доктарка і халаты знайшла і
ўсіх у палатне размясціла.

Леанід Вікенцьевіч адказаў
на пытанні таварышаў.

Пазней, калі ўжо зусім
пайшло на папраўку і ўрачы
дазволілі наведваць Маісеева
амаль штодня, да яго сталі
завітаць часцей. Прыходзілі
людзі, якіх ён выратаваў,
іх родныя і блізкія.

Дык што ж з ім здарылася?
Якая незвычайная падзея?

кінула на бальнічны ложка?

...На Палессі бываюць туманы.
Плывуць малочнай ракой —
нічога не відаць. Такі густы
туман быў і ў тую ноч, калі
машыніст першага класа Леанід
Маісееў і яго памочнік Пятро
Снапок вялі пасажырскі поезд па
маршруце Бранск — Брэст.

Выйшлі на аднапутны перагон
Васілевічы — Нахаў. Роўна
працаваў дызель цягавоза,
пастуквалі колы на стыках
рэек. У прыцэненым туманнай
навісцю святле праэктара
паабпал чыгучнік невыразна
праступалі ствалы дрэў.

Раптам наперадзе мільянула
цёмнае святло. Адкуль яно?
Сустрэчны? Не хацелася
верыць, але інага не магло
быць. Маланкаю працяла
свядомасць: людзі, сотні
жыццёў... Маісееў імгненна
рвануў кран экстранага тармажэння,
з сілай націснуў нагою на педаль
пясочніцы. Замігаў праэктар —
сігнал небяспекі сустрэчнаму.

Машыніст Віктар Серыкаў і яго
памочнік Леанід Крукаў, якія
вялі сустрэчны грузы, таксама
зработлі ўсё магчымае, каб папярэ-
дзіць крушэнне. Але паязды
збліжаліся:

— У заднюю кабіну! — загадаў
Маісееў памочніку, не выпускаючы
з рук кран тармажэння.

Ён не чуў, як яго выпінулі
з-пад кажуха расплюшчанай
кабіны цягавоза. А калі апытомнеў,
не адразу адчуў боль у паламаных
нагах: страшэнны грукат жалеза
пакутліва жыў у свідомасці,
нісцерным бодем нарушывеў
ў грудзях. Засмяглымі губамі
ён прашантаў:

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

Да пачатку сяўбы вадзіцелі механізаванага
атрада бабруйскага міжраённага аб'яднання
«Сельгастэхнікі» даставяць на палі
калгасаў і саўгасаў больш 150 тон арганічных і
40 тысяч тон мінеральных ўгнаенняў. Гэта будзе
добрая падтрымка будучаму ўраджаю.
НА ЗДЫМКУ: ідзе адгрузка суперфасфату.

ский Союз выйшаў на первое
место в мире по производству
тракторов и сельскохозяйственных
машин.

Большие успехи в оснащении
села техникой принесла минув-
шая восьмая пятилетка. За 1966
—1970 годы выпущено свыше
двух миллионов ста тысяч тракто-
ров и более чем на 9 милли-
ардов рублей различных сель-
скохозяйственных машин — на
47,3 процента больше, чем в
предыдущей пятилетке.

Это был не просто количест-
венный рост. Производство тех-
ники для села шло по заранее
разработанной и научно обос-
нованной «Системе машин»,
утвержденной в 1965 году. На-
бор техники, входящей в эту
систему, и широкие эксплуата-
ционные возможности машин
позволяют не только отказыва-
ться от ручного труда в от-
дельных операциях, но и пе-
рейти к комплексной механизаци-
и большинства сельскохозяй-
ственных процессов (скажем,
ныне во время всех операций
по посеву, уходу и уборке зер-
новых человеческая рука прак-
тически не затрагивается до

зерна — все делается с по-
мощью машин). За пятилетие
освоен выпуск более трехсот
новых машин, тракторов и при-
способлений. Производство тех-
ники для животноводства вы-
росло вдвое, для обработки
почвы, подверженных ветровой
эрозии, — в 3,6 раза и для вно-
сения удобрений — в 1,8 раза.
Сельскому хозяйству сейчас по-
ставляется 724 наименования
тракторов, комбайнов и машин
для работы в различных кли-
матических зонах страны. Толь-
ко для механизации животно-
водческих ферм и комплексов
промышленность выпускает 217
типов машин.

Все это создало предпосылки
для интенсивного ведения хо-
зяйства, для перехода — по ана-
логии с промышленностью — к
конвейерному (от поля до ма-
газина) способу производства и
переработки сельскохозяйст-
венной продукции. Именно в
этом суть мер, намеченных
июльским (1970 год) Плену-
мом ЦК КПСС и утвержденным
XXIV съездом Коммунистиче-
ской партии в области дальней-
шей механизации сельскохозяй-
ственного производства.

В новой, девятой советской
пятилетке намечено расширить
выпуск техники для села, в том
числе для животноводства, пти-
цеводства и заготовок кормов,
более чем в два раза. Итоги
трех четвертей первого года
пятилетки показывают, как стрем-
ительно возрастают поставки
агрегатов для поточной уборки
различных культур и последую-
щей обработки урожая, для
полива дождеванием, внесения
удобрений и многих других де-
ревенских работ. Внедрение
принятой на 1971—1975 годы
«Системы машин» позволяет
ликвидировать почти все «бе-
лые пятна» механизации.

Заметной вехой на пути тех-
нического прогресса в совет-
ском сельском хозяйстве стано-
вится создание мощных скоро-
стных машин, которые должны
работать на скоростях 9—15 ки-
лометров в час, использовать
широкозахватные и комбини-
рованные агрегаты, выполняющие
за один проход несколько тех-
нологических операций. Уже
не только в расчетах конструкторов,
а и в металле существуют,
например, высокопроиз-
водительные зерноуборочные

комбайны «Нива» и «Колос»,
способные пропускать за се-
кунду 6—8 килограммов зерна.

Основное направление в
сельскохозяйственном машино-
строении — создание унифици-
рованных «семейств машин» с
максимальным использованием
взаимозаменяемых агрегатов,
узлов и деталей. Так, самоход-
ные шасси «СШ-75» Таганрог-
ского комбайнового завода ис-
пользуются практически во все
времена года. Весной эта ма-
шина помогает хлебобору на
севе, летом — убирать хлеба и
косить кукурузу, осенью — вно-
сить удобрения, зимой — под-
возить к фермам корма. Само-
ходные шасси работают и на
стройках. В 1966 году на меж-
дународной выставке «Совре-
менные сельскохозяйственные
машины и оборудование» из
147 золотых медалей, которы-
ми были награждены лучшие
новинки земледельческой тех-
ники, 90 присуждено машинам
с маркой «Сделано в СССР». Золотую
медаль получило и шасси «СШ-75».

Комплексная механизация
производства является решаю-

Для тех, кто не читает по-белорусски

Белорусская железная до-
рога отмечает столетний
юбилей. Передовая статья
«ПЕРАГОН ДАУЖЫНЕЙ У
СТАГОДДЗЕ» рассказывает
об одной из старейших в
нашей стране транспортных
магистралей. На пять с по-
ловиной тысяч километров
протянулись сегодня сталь-
ные нити-рельсы. Они свя-
зывают города и села Бе-
лоруссии, идут в соседние
республики Советского Со-
юза и зарубежные страны.
Почти 500 пассажирских по-
ездов проходят ежедневно
по нашей железной дороге.

В прошлом номере мы со-
общали о присуждении Го-
сударственных премий
СССР в области науки, тех-
ники, литературы, искусства
и архитектуры. Среди на-
гражденных — группа ра-
ботников Минского трактор-
ного завода. Расска-
зывая о жизненном пути
директора завода Николая
Слюнькова, одного из лауре-
атов, мы стремились не
просто показать человека с
характерной для нашего
времени судьбой, но и ту
увлеченность своим делом,
которая присуща всему коллек-
тиву тракторостроителей
[«ДЫРЭКТАР», 4 стр.].

Недавно в Женеве закон-
чила свою работу IV Меж-
дународная конференция
по использованию атомной
энергии в мирных целях.
Вопросы, затронутые в до-
кладе, подготовленном со-
трудниками Института ядер-
ной энергетики АН БССР,
настолько заинтересовали
участников конференции,
что они предложили прове-
сти дополнительное заседа-
ние. Выступление белорус-
ской делегации было при-
знано зарубежными учены-
ми одним из самых интерес-
ных и перспективных. Ста-
тья «АТАМ — НА КА-
РЫСЦЬ МІРУ» [5 стр.] рас-
крывает основные проб-
лемы, над которыми рабо-
тают ученые АН БССР и
отраслевых научно-исследо-
вательских институтов.

Государственный художе-
ственный музей Белорус-
ской ССР обладает богатой
коллекцией оригинальных
произведений искусства.
Среди них — обширное со-
брание полотен белорус-
ских художников, древние
иконы и старинная резная
деревянная скульптура, ра-
боты мастеров стеклозаво-
да «Неман», керамика Пя-
кассо [«ЗАХАВАЛЬНІКІ
СКАРБАУ», 7 стр.].

шим фактором повышения про-
изводительности сельскохозяй-
ственного труда. Она идет в со-
ветской деревне в тесной связи
с внедрением автоматизации.
Расчеты ученых и сама прак-
тика показывают, что затраты тру-
да на единицу продукции при
комплексной электромеханиза-
ции и широкой автоматизации
ферм могут быть резко сниже-
ны.

Высокие темпы механизации
сельского хозяйства характер-
ны и для других социалистиче-
ских стран. Почему? Ответ на
этот вопрос опять же надо
искать в ленинской экономиче-
ской политике братских партий,
направленной не только на по-
вышение производительности
труда в сельском хозяйстве, но
и в первую очередь на повы-
шение благосостояния людей,
на стирание граней между сель-
ским и городским бытом.

Но всемерная механизация
сельского хозяйства далеко не
единственный способ решения
этих поистине исторических за-
дач.

Павольна рухаецца стужка транспарцёра. Матор устанавілі ваецца на раму. Кран падае задні мост. Вузлы злучаюцца ў адзінае цэлае. Метры, секунды — і ўжо ўгадваюцца контуры будучага трактара. Як зачараваны, ідзеш за машынай, якая нараджаецца на тваіх вачах. На нейкае імгненне здаецца, што яна сама па сабе абрастае дэталі: так мала каля яе рабочых, такія скупыя іх рухі. Потым, калі запрацуе матор і чарговы трактар выедзе сваім ходам за вароты цэха, падумаеш пра велізарную работу тысяч людзей, а пакуль ты стаіш нібы ва ўладзе цуда, якое называецца галоўны канвеер Мінскага трактарнага завода.

180 метраў шляху ператвараюць асобныя дэталі, вузлы ў машыну, што вырошчвае збажыну, саджае лес, апрацоўвае вінаграднікі. Кожныя тры з паловай — чатыры мінуты на светавым табло ўспыхвае новая лічба: 97-ы, 98-ы, 100-ы МТЗ-50 гатовы пачаць сваю нялёгкую службу людзям.

Нядаўна за стварэнне і асваенне серыйнай вытворчасці ўніфікаваных колавых, паўгусенічных і гусенічных трактараў на аснове базавай мадэлі «Беларусь» МТЗ-50 групе работнікаў Мінскага трактарнага завода прысуджана Дзяржаўная прэмія СССР 1971 года ў галіне навукі і тэхнікі. Сярод лаўрэатаў — Мікалай Слюнькоў, дырэктар завода.

вод, але цяпер у ролі кіраўніка, на плечы якога кладзецца адказнасць не за асобны ўчастак, а за ўвесь завод. Чаму менавіта яму прапанавалі гэту вялікую пасаду? Выпадкова? Хутчэй заканамернасць. Тут усё прымалася пад увагу: ранейшая работа, веданне вытворчасці, талент арганізатара, сіла характару і інтэлекту. Завод уступаў у пару свайго росквіту, і яму патрэбны былі кіраўнікі, які ўмею глядзець далёка наперад.

РАБОЧЫ дзень дырэктара пачынаецца задоўга да таго, як жывы паток першай змены рушыць да цэнтральнай праходной. Яшчэ не прыйшла сакратарка, а ў кабінце Слюнькова ўжо абмяркоўваецца адно са шматлікіх пытанняў дня. Завод — складанейшы арганізм. І калі адзін чалавек паспрабуе вырашыць усе яго праблемы, яго чакае няўдача. Гэта добра разумею дырэктар.

Поспех агульнай справы залежыць ад творчай працы ўсяго калектыву. І не толькі канструктараў, інжынераў, але і рабочых. Не выпадкова ў ліку лаўрэатаў дзяржаўнай прэміі — імяны трактарыста-выправавальніка Марата Грузда, слесара — інструментальшчыка Андрэя Кузняцова.

Загадам дырэктара на Мінскім трактарным забаронены ўсе нарады да 14 гадзін, таму што першыя рабочыя гадзіны самыя прадуктыўныя. Парадак правядзення нарад на МТЗ атрымаў назву «сістэмы нарад». У гэту сістэму ўваходзяць і рэгулярныя сустрэчы дырэктара, сакратара партыйнай арганізацыі і старшыні заводскага камітэта прафсаюза з рабочымі. На практыцы гэта выглядае так.

У час абедзеннага перапынку або ў канцы змены ў чырвоным кутку аднаго з цэхаў збіраюцца ўсе жадаючыя (дзень і час абвешчваюцца загадзя). На сустрэчы абавязкова павінна прысутнічаць цэхавае начальства. Гутарка вядзецца ў форме пытанняў і адказаў. Пытаюцца рабочыя — адказваюць кіраўнікі. Пытанні самыя разнастайныя: чаму загатоўкі не падалі своєчасова? Калі прывязуць новыя станкі? Ці будзе пучэўка ў санаторый? І вырашаюцца яны неадкладна. Калі немагчыма даць адказ адразу, каму-небудзь даручаецца зрабіць гэта ў самы кароткі тэрмін і абавязкова паведаміць аб выкананні.

Быць у курсе ўсіх падзей, унікаць ва ўсе дробязі, прый-

сці на дапамогу — абавязак М. Слюнькова не толькі як дырэктара, але і як дэпутата Вярхоўнага Савета рэспублікі.

У 1967 ГОДЗЕ група трактарабудаўнікоў з СССР пабывала ў Злучаных Штатах Амерыкі. Савецкія спецыялісты знаёміліся з асноўнымі амерыканскімі заводамі сельскагаспадарчага машынабудавання.

— На адным з фордаўскіх філіялаў у Дэтройце, — успамінае Мікалай Мікітавіч, — нас спрабавалі ўразіць апошнімі тэхнічнымі дасягненнямі. Але, к засмучэнню гаспадароў, ні асаблівага захаплення, ні здзіўлення на нашых тварах не было, таму што многія навінкі амерыканцаў былі нам знаёмы, а ў нечым мы іх ужо абыйшлі. На некаторыя нашы пытанні амерыканскія спецыялісты адказвалі пытаннямі: «Дзе вы аб гэтым прачыталі?», «Няўжо ў вас прымяняецца такая апрацоўка?» і г. д.

— Вось калі праз год да нас у Мінск прыехала дэлегацыя з-за акіяна, — працягвае дырэктар, — мы наслухаліся охаў і ахаў. Нават радыёстанцыя Бі-бі-сі ў адной са сваіх перадач паведаміла, што зарубежныя эксперты былі ўражаны высокім тэхнічным узроўнем вытворчасці на беларускім заводзе.

Аднак самае дарагое прызнанне тых, хто працуе на «Беларусі». У адрас Мінскага трактарнага прыходзяць пісьмы з розных краін. З кожным годам больш такіх, як гэта — з балгарскага сяла Слававіца:

«Я механізатар. Працую на быстраходным трактары «Беларусь» роўна чатыры гады. Але можна лічыць, што ён праслужыў больш шасці год, бо мы пастаянна працуем на ім у дзве змены. Да гэтага часу ніякіх пашкоджанняў і паломак не было. Марын Буртаў».

Так, Мінскі трактарны завод выпускае выдатныя машыны. Але як далёкі яго дырэктар ад пачуцця самазаспакаення. Ён бачыць завод 1973 года, калі з галоўнага канвеера пачнуць сыходзіць больш магутныя, больш дасканалыя трактары МТЗ-80. Нядаўна закончаны дзяржаўныя выпрабаванні вопытнай партыі. Новы трактар пераўзыходзіць па тэхнічнаму ўзроўню ўсе вядомыя мадэлі свайго класа. А на чарзе МТЗ-120 — машына, якая ўвасобіць у сабе мару сына беларускага селяніна, камуніста, дырэктара Мікалая Слюнькова.

Тамара РЭУТОВІЧ.

Працягваем друкаваць водгукі нашых землякоў на анкету аб XXIV з'ездзе КПСС.

Сёлета самай змяняльнай падзей у жыцці Савецкай краіны быў XXIV з'езд КПСС. У яго рашэннях выказана воля ўсіх працоўных, яны выклікаюць пачуццё найвялікшай гордасці ў кожнага савецкага патрыёта. Я памятаю першыя пяцігодкі, калі мы адмаўлялі сабе ў многім, але закладвалі фундамент сацыялістычнай індустрыі. Было цяжка, аднак мы не ішлі на паклон да капіталістаў, знаходзілі сродкі ўнутры краіны. Вось чаму ў дакладах Л. Брэжнева і А. Касыгіна мне асабліва спадабаліся радкі пра тое, як сёння размяркоўваецца нацыянальны даход Савецкай краіны. Ці ж гэта не клопаты аб людзях, аб дабрабыце кожнага чалавека?

Ефрасінья ІЛЬІНА,
Бельгія.

К сожаленню, я не політик и не экономист, а простой рабочий, который всю жизнь трудился и зарабатывал на хлеб своими руками. Мне, естественно, трудно давать оценку всем планам, принятым на съезде. Могу сказать одно: XXIV съезд — это небывалая вещь. Быль, которая несет людям счастье, образование, культуру и материальные блага.

А то, что комментаторы капитала пишут и говорят о съезде, так это, сами понимаете, все за деньги.

Вот такое мое мнение.
Иван ЧОПЧИЦ,
Канада.

Уважаемые товарищи! Позвольте мне, хоть с опозданием, поздравить вас и весь народ Советского Союза с праздником революции — 54-й годовщиной создания первого в мире социалистического государства. Мы за рубежом отмечали этот праздник вместе с вами. Я горжусь своей Родиной и вашим правительством, которое неустанно борется за мир во всем мире. Ваша программа мира и сотрудничества, принятая XXIV съездом КПСС, открывает глаза и уши всем здравомыслящим людям. Она говорит о том, что советский народ искренне желает, чтобы на земле воцарился мир. Будем теперь ожидать, с чем поедет в Москву наш Никсон.

Андрей СЕПЮК,
США.

ПАМ'ЯЦЬ учэпіста ўтрымлівае падзеі далёкага дзяцінства. Светлая раница. Радасныя твары бацькі і маці: сям'я пакідае старую хату, пераязджае ў новы дом. Праўда, дзеля гэтага давялося прадаць карову, залезці ў даўгі. Але Слюньковыя работы не баяліся, усё жыццё працавалі на зямлі. Маці навучылася чытаць і пісаць на курсах лікбеза, бацька чатыры зімы хадзіў у школу.

У вёсцы паважалі Мікіту Слюнькова, першага старшыню, аднаго з першых на Гомельшчыне калгасаў. Бацька памёр на парозе новага дома. Гэта было ў 1935 годзе. Маці засталася з чатырма дзецьмі на руках. Старэйшай Сашы ішоў дванаццаты год, малодшаму Колю споўнілася шэсць.

Дом, што такой дарагой ценой дастаўся сям'і, згарэў 15 жніўня 1941 года. Ваіна ўсё бліжэй падыходзіла да Гарадца. На абочыне дарогі басыногія хлапчужы моўчкі гыталі пыл з-пад цяжкіх салдацкіх ботаў. Ужо эвакуіравалі на ўсход калгасную маёмасць, а збожжа заставалася ў полі, яго не паспелі ўбраць. Жанчыны і падлеткі ўручную жалі і малацілі жыта, закопвалі зерне ў зямлю.

У тую раницу захварэўшая маці загадала дзецям прасушыць зерне. Адкрылі яму, дасталі жыта — і раптам вогненны дождж абрушыўся на вёску. Немцы! Дзеці толькі паспелі дацягнуць хворую маці да акочыка. Згарэла ўся вуліца.

І яшчэ ўспамін дзяцінства. Маленькі Коля быў перакананы, што толькі чалавек з вельмі моцнай воляй можа пакінуць на сталю недаедзены хлеб...

СКОНЧЫЎШЫ сямігодку, Мікалай у 1946 годзе прыехаў у Мінск паступаць у аўтамеханічны тэхнікум. Прыехаў з 30 рублёмі, якія пазычыў у суседкі. А бохан хлеба на базары каштаваў 120 рублёў. Да адмены картачнай сістэмы заставаўся цэлы год. Вучыўся Мікалай добра. Гранічна ўважлівы на занятках, ён мог праз месяц, праз год дакладна паўтарыць пачутае.

Пасля заканчэння тэхнікума М. Слюнькоў атрымаў накіраванне на работу на Мінскі трактарны, у дызельны цэх. Чацвёрты год ішло будаўніцтва завода. Раслі сцены новых карпусоў, у гатовых манціравалася абсталяванне. Прадпрыемства павінна было асвоіць вытворчасць гусенічных трактараў КД-35, якія выпускаў Ліпецкі трактарны завод.

— Да месца зборкі першага трактара каленвал мы прынеслі на руках, — успамінае былы памочнік майстра ўчастка каленчатага вала Мікалай Слюнькоў.

4 кастрычніка 1950 года трактаразаводцы святкавалі перамогу — першы трактар выйшаў за вароты праходной. Праз год завод пачаў выпускаць тралёвачны трактар КТ-12 канструкцыі Ленінградскага завода імя Кірава. А на кульманах, на выправавальных стэндах нараджалася свая, беларуская машына. У 1958 годзе на Сусветнай выстаўцы ў Бруселі мінскі трактар ТДТ-60

атрымаў сваю першую прэмію — «Гран-пры».

Былыя будаўнікі становіліся высокакваліфікаванымі рабочымі, рабочыя — камандзірамі вытворчасці. Памочнік майстра, майстар, намеснік начальніка цэха, начальнік цэха — такі шлях прайшоў за пяць год Мікалай Слюнькоў. Яго працоўная кар'ера не выключэнне, а правіла на МТЗ.

У пяцьдзесят шостым Слюнькова выбіраюць старшынёй заводскага камітэта прафсаюза. Выбар быў невыпадковы: інтарэсы рабочых павінны прадстаўляць чалавек, які ведае іх патрэбы не горш за іх саміх.

Заводскі камітэт — гэта вялікая школа работы з людзьмі, якую не параўнаць ні з якой акадэміяй. Да старшыні ішлі са справядлівымі прэтэнзіямі і неабгрунтаванымі скаргаў, з важнымі вытворчымі прапановамі і дробнымі асабістымі крыўдамі. Кожнага трэба было зразумець, кожнаму дапамагчы. А калі гэта пакуль немагчыма? Калі няма больш месц у дзіцячым садзе, а новы жылы дом будзе здадзены толькі праз паўгода?.. Гэта цяпер завод мае больш двух дзесяткаў дзіцячых устаноў, велізарныя кварталы добраўпарадкаваных жылых дамоў, уласны басейн, выдатны палац культуры, а тады ўсё будавалася, стваралася.

СТАРШЫНІ давялося за сесці за падручнікі: паступіў завочна ў інстытут механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі. За канчаву яго ўжо будучы дырэктарам Мінскага завода запасных частак. Зноў новая справа, рабочы дзень па 14—16 гадзін у суткі, і зноў прыходзяць на дапамогу каласальная працаздольнасць і Ліда...

Яны раслі разам, хадзілі ў адну школу. Паганіліся, як толькі ён закончыў тэхнікум, а яна — фельчарскую школу.

— Наша маці — вялікая працаўніца, — гаворыць Мікалай Мікітавіч, і рысы яго твару робяцца мякчэйшыя. — Я працаваў, вучыўся, а яна гадала дзяцей і таксама працавала. Яе клопатамі трымаўся і трымаецца наш дом. Гэта добра разумеюць і Святлана, і Інэса, і Сярожа. І зараз, нягледзячы на маю дырэктарскую пасаду, Ліда працягвае працаваць. Яна — медсястра ў нашай заводскай паліклініцы.

У 1965 годзе М. Слюнькова прызначылі дырэктарам трактарнага завода. Памочнік майстра, начальнік цэха, старшыня заўкома вярнуўся на свой за-

Беларускія трактары гатовы пачаць сваю службу людзям.

Космические полеты последних лет проводятся на советских кораблях серии «Союз» и американских — «Аполлон». Поэтому участники IV симпозиума «Человек и космос», состоявшегося недавно в Ереване, проявили большой интерес к итоговым докладам о медико-биологических исследованиях советских и американских ученых на кораблях этих типов.

Профессор Леонид Какурин подробно рассказал о медико-биологических особенностях космических полетов. На кораблях «Союз» космонавтам обеспечены более комфортабельные условия, чем на предыдущих «Востоках» и «Восходах». Это достигнуто совершенствованием конструкции, большим объемом кабины, предоставлением больших удобств для работы, отдыха и сна, поддержанием стабильного микроклимата на борту корабля, улучшением рациона и условий питания и, кроме того, интенсификацией физических упражнений.

Перед полетом корабля «Союз-9» (космонавты Андриян Николаев и Виталий Севастьянов) специалисты ожидали, что период адаптации — привыкания к земным условиям после длительного пребывания в невесомости — будет протекать иначе, чем после кратковременных полетов. Действительно, в первые дни после возвращения на Землю космонавты ощущали повышенную тяжесть предметов и отдельных частей своего тела. В этот период врачи отмечали у космонавтов неустойчивость кровообращения и повышенную реакцию организма на обычные земные нагрузки.

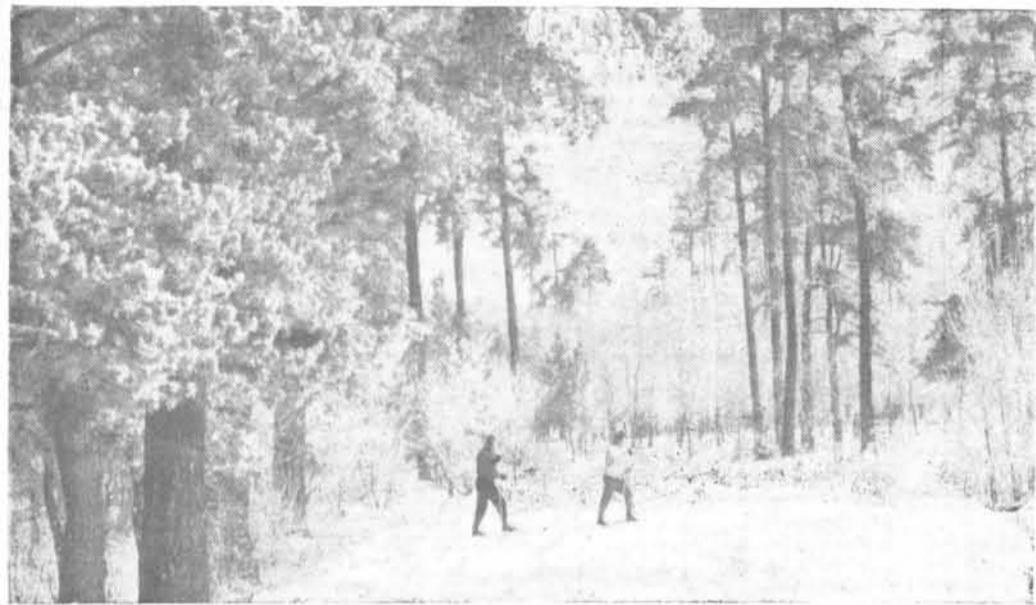
С особым вниманием участники симпозиума выслушали ту часть доклада советского ученого, где говорилось об объективных медико-биологических показателях у экипажа орбитальной станции «Салют». На протяжении всего полета, включая и последние трое суток, по данным биотелеметрической информации, сообщениям космонавтов, телевизионным наблюдениям, состоящие Георгий Добровольский, Владис-

лава Волкова и Виктор Пачаева было вполне удовлетворительным. Внимательный анализ не выявил снижения их работоспособности и каких-либо отклонений с точки зрения невропсихической деятельности. Об этом свидетельствовали интерес к работе, к земным новостям, сохранение хорошего аппетита.

Комплекс медицинских исследований, выполняемых на корабле «Союз», значительно расширил представления о действии невесомости на организм человека, позволил обосновать возможность более длительных полетов без создания искусственной гравитации, определить и уточнить принципы усовершенствования профилактических средств.

Медико-биологическим аспектам наблюдений за экипажами кораблей «Аполлон» посвятил свое выступление руководитель медицинской части этой программы профессор Чарльз Берри. Американский ученый поделился выводами по адаптации человека к невесомости и реадaptации при возвращении на Землю. В частности, он рассказал об особенностях приспособления человека к необычным условиям, поведению вестибулярного аппарата, нарушении сна астронавтов при полетах на кораблях «Аполлон». Исследования выявили сдвиги в распределении жидкости тела, в сопутствующих гормональных реакциях, расстройства водносолевого обмена у астронавтов. В докладе были освещены и те проблемы, над которыми работают американские специалисты космической медицины.

Дживан БАЛАГЕЗЯН,
Александр МАЛИНОВ.

Па першым снезе.

Фота І. СІДАРЭНКІ.

АТАМ — НА КАРЫСЦЬ МІРУ

Надаўна ў Жэневе закончыла сваю работу IV Міжнародная канферэнцыя па выкарыстанню атамнай энергіі ў мірных мэтах. У ёй прынялі ўдзел прадстаўнікі 79 краін, а таксама ААН, Міжнароднага агенцтва па атамнай энергіі (МАГАТЭ) і шэрагу спецыялізаваных устаноў і арганізацый. Работу канферэнцыі асвятлялі больш за 300 журналістаў.

Беларускую ССР на канферэнцыі прадстаўляла дэлегацыя, якую ўзначальваў прэзідэнт АН БССР М. Барысевіч. У склад дэлегацыі ўваходзілі міністр аховы здароўя БССР Н. Саўчанка, акадэмік АН БССР Ф. Фёдару і А. Красін.

Галоўнае пытанне, абмеркаванае канферэнцыяй, — выгады для чалавецтва ў выніку мірнага выкарыстання атамнай энергіі. На пасяджэннях было прадстаўлена звыш 500 навуковых дакладаў.

Беларуская ССР прадставіла доклад, падрыхтаваны калектывам аўтараў з Інстытута ядзернай энергетыкі АН БССР на чале з А. Красіным. Гэты доклад атрымаў высокую ацэнку ў вядомых савецкіх і замежных вучоных. Праблемы, закранутыя ў докладе, настолькі зацікавілі вучоных краін, якія займаюць вядучае месца ў свеце па пытаннях мірнага выкарыстання атамнай энергіі, што яны прапанавалі правесці яшчэ дадатковае пасяджэнне па гэтых праблемах. Такое пасяджэнне адбылося, і на ім прысутнічала каля 60 вучоных. Акадэмік А. Красін больш гадзіны адказваў на іх пытанні. Многія замежныя вучоныя заявілі, што доклад БССР — адзін з самых цікавых і перспектывных дакладаў, прадстаўленых на канферэнцыі.

Удзельнікі падкрэслівалі важнасць Дагавору аб нераспаўсюджанні ядзернай зброі. Той факт, што дагавор падпісалі 98 дзяржаў і ратыфікавалі 67 дзяржаў, уключаючы тры дзяржавы, якія маюць ядзерную зброю, сведчыць аб шырокім міжнародным прызнанні яго важнасці.

У матэрыялах канферэнцыі было шырока асветлена значэнне ядзернай тэхналогіі для краін, якія развіваюцца, з ахопам амаль усіх аспектаў выкарыстання атамнай энергіі, прааналізаваны шляхі павелічэння ўкладу ядзернай тэхналогіі ў навукава-тэхнічны прагрэс.

Пра тыздзень пасля Жэнеўскай канферэнцыі ў Вене адбылася XV сесія Генеральнай канферэнцыі МАГАТЭ. У рабоце сесіі прынялі ўдзел дэлегацыі каля 80 краін-членаў, а таксама прадстаўнікі ААН, яе спецыялізаваных устаноў і іншых міжнародных арганізацый.

Дэлегацыю Беларускай ССР на XV сесіі Генканферэнцыі ўзначальваў дырэктар Інстытута ядзернай энергетыкі АН БССР акадэмік А. Красін.

У агульнай дыскусіі, якая разгарнулася пасля даклада выканаўчага органа агенцтва — савета ўпраўляючых, — выступілі прадстаўнікі 45 дэлегацый. Абмяркоўваючы доклад савета ўпраўляючых за год, які прайшоў пасля папярэдняй сесіі, дэлегацыі адзначалі станоўчыя і негатыўныя бакі работы агенцтва, выказвалі прапановы і дэталізаваныя пытанні работы ў галіне выкарыстання ядзернай энергіі ў мірных мэтах.

У выступленнях большасці дэлегацый ставіліся ў той або іншай форме пытанні, звязаныя з Дагаворам аб нераспаўсюджанні ядзернай зброі. У прыватнасці, была адобрана работа Камітэта па гарантыях, які здолеў у кароткі час распрацаваць праект пагаднення краін з МАГАТЭ аб кантролі ў адпаведнасці з дагаворам. Гэта з'явілася перадумовай таго, што значная колькасць дзяржаў — удзельніц Дагавору заявіла аб сваёй гатоўнасці пачаць перагаворы аб такіх пагадненнях з агенцтвам.

У агульнай дыскусіі выступіў кіраўнік дэлегацыі Беларускай ССР. Выказаўшы задавальненне вынікамі IV Міжнароднай канферэнцыі па выкарыстанню атамнай энергіі ў мірных мэтах і даўшы ёй адпаведную ацэн-

ку, дэлегат БССР у асноўным станоўча адказаўся аб рабоце агенцтва. Беларускі дэлегат выказаўся за прыём у члены агенцтва Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Докладчык расказаў аб развіцці народнай гаспадаркі ў Беларускай ССР, аб дасягненнях навуцы, у прыватнасці ў галіне мірнага выкарыстання атамнай энергіі. Ён паведаміў аб тым, што ў Беларусі праведзена велізарная работа па стварэнню адпаведных асноў для павышэння навукова-тэхнічнага ўзроўню многіх відаў вытворчасці. Беларусь мае цяпер 176 навуковых устаноў, у якіх працуюць звыш 22 тысяч навуковых супрацоўнікаў.

Вучоныя Беларусі дабіліся значных поспехаў у галіне мірнага выкарыстання атамнай энергіі. У сучасны момант, сказаў далей дэлегат БССР, у рэспубліцы працуюць цэлы рад інстытутаў, лясчэбных цэнтраў, прадпрыемстваў і устаноў, якія выкарыстоўваюць у мірных мэтах атамную энергію. Гэта інстытуты Акадэміі навук рэспублікі, анкалагічны інстытут і лясчэбны цэнтр, інстытут сельскагаспадарчага профілю і іншыя.

У сучасны момант у Беларусі пачаты і будуць развівацца работы па перадапаву аб абраменьванні насення з мэтай павышэння ўраджайнасці сельскагаспадарчых культур, па абраменьванні харчовых прадуктаў з мэтай іх лепшай захаванасці. Праводзяцца работы па радыяцыйнай мадыфікацыі матэрыялаў.

У БССР сістэматычна вядзецца падрыхтоўка высокакваліфікаваных кадраў у галіне ядзернай фізікі і ядзернай энергетыкі. А. Красін расказаў таксама аб міжнародных сувязях Беларускай ССР па абмену вопытам у галіне мірнага выкарыстання атамнай энергіі.

Абодзве канферэнцыі паказалі растуцае імкненне большасці краін як мага паўней выкарыстоўваць мірную працу атама.

А. ЦЮРЫН.

МАЦІ І ДАЧКА — ГЕРАІНІ

Жывуць у Бярэзінскім раёне дзве жанчыны. Знешне яны вельмі падобныя адна на адну. Сярэдняя росту, са шчырай і прыемнай усмешкай. Здзіўляюца няма чаму — гэта маці і дачка. І падабенства іх не абмяжоўваецца знешнасцю — кожная з іх нарадзіла і выгадала па дзесяць дзяцей.

Усе дзеці Марты Васілеўскай атрымалі адукацыю, выбралі прафесію па душы. Пяцера працуюць у розных кутках краіны, а ў роднай вёсцы Споравы засталіся пяць дачок. Ордэн «Маці-ге-

раіня», якім узнагароджана Марта Емяльянаўна, мае і адна з яе дачок — Вольга. Дзеці ў сям'і Вольгі Іванаўны растуць вяслія, здаровыя.

...Калі збіраюцца на сямейныя ўрачыстасці ўсе дзеці і ўнукі, у прасторнай бацькоўскай хаце становіцца цесна. Размоваў няма канца. Марта Емяльянаўна крадком змахне няпрошаную слязу замілавання і зноў завыхаецца, запрашае і частуе ўсіх. Радасць і шчасце гаспадарыць у яе хаце.

І. АСКІРКА.

НАНЫ ГОСЦІ

ДА МАРЫІ Саўчык прыязджалі сёлета ў Любіншчы госці з Канады. Амаль шэсцьдзесят год не быў на Радзіме Мікіта Горбач. Паехаў у далёкую заморскую краіну шукаць лепшай долі зусім маладым хлопцам, ды так і са старэйся на чужыне.

Не пазнаў роднай вёскі Мікіта Фаміч. Хацеў знайсці бацькоўскую хату, але дзе там — у вёсцы наогул цяпер няма такіх — нізенькіх, з маленькімі вокнамі, пад саламянай страхой. Дамы зараз калгаснікі будуць больш за ўсё цагляныя, прасторныя.

Зайшоў неяк Мікіта з жонкай і сястрой у Івацэвічах у рэстаран. Заказалі абед. Для сябе Мікіта чарку гарэлкі папрасіў. Паабедаўшы, дастаў

з кашалька 15 рублёў, каб разлічыцца, і пытаецца:

— Можа, хопіць?

— Пачакаем афіцыянтку, яна скажа, — усміхнулася сястра Марыя.

— З вас 3 рублі 10 капеек, — аб'явіла маладзенькая афіцыянтка.

Здзіўліўся Мікіта.

— За такія грошы ў нас, у Канадзе, я адзін бы не паабедаў.

Цёплыя провады наладзілі сваякі і блізкія на развітанні Гарбачам. Два дні не змаўкалі ў хаце музыка і песні. Сталы, як кажудь, угіналіся ад півта і закусак.

Слёзы выступілі на вачах у Мікіты Фаміча ад хвалявання.

— Не думаў я, — гаварыў ён, — што такой радас-

най будзе мая сустрэча з Радзімай. Да скону дзён сваіх не забуду яе.

М. РАДЗЮК.

Івацэвіцкі раён.

НАДЗЕЯ Літвінчук жыве зараз у Злучаных Штатах Амерыкі. Сям'я ў яе вялікая — чацвёра дзяцей. Таму ў доме не заўсёды дастаток. Але нягледзячы ні на што, Надзея Аляксандраўна ўвесь час адкладвала грошы для паездкі ў Беларусь. І вось сёлета ў кастрычніку яна ўбачыла родную вёску Патапавічы, што ў Іванаўскім раёне. Жанчына гасцявала ў брата Івана Лялюка і іншых сваякоў і знаёмых.

Акрамя сваіх родных Патапавіч, Надзея Літвін-

чук пабывала ў суседніх вёсках раёна, потым наведала сястру Серафіму і брата мужа, якія жывуць у Казахстане. Туды яна лятала самалётам.

— Калі мой гаспадар на заводзе даведаўся, што я збіраюся ехаць у Савецкі Саюз, то адразу папярэдзіў, што надоўга, як я хацела, ён мяне не адпусціць, а калі паеду самавольна, страчу работу, — раскавала ў размове са мной Надзея Аляксандраўна. — Прышлося ўзяць водпуск толькі на сорак пяць дзён. Але і за гэты тэрмін я ўбачыла многа цікавага і незвычайнага для сябе. Няма ў акрузе балот, якія запамніліся мне з дзяцінства. Мясцовы калгас «Зара камунізма», дзякуючы меліярацыі,

павялічыў свае землі да тысяч гектараў. І на гэтых новых палях, як расказаў мне дваюродны брат Цімафей Лялюк, што працуюць у калгасе механікам, сёлета сабралі па 26 цэнтнераў збожжавых з кожнага гектара. Раней аб такім ураджай ніхто нават і не марыў. У Патапавічах цяпер два магазіны, васьмігадовая школа, фельчарска-акушэрскі пункт, а непадалёк — адгасніннае субазіт. У дамах калгаснікаў дзярэў.

— Я засталася вельмі задаволена сваёй паездкай на Радзіму. Заўсёды буду памятаць гасціннасць і дабрату маіх аднасяльчан.

А. ШВАБ.

Іванаўскі раён.

АКТЕРЫ ВЫХОДЯТ НА СЦЕНУ

«Филиппо Анфузо, последний посол Муссолини в Германии, прибыл в Рим, когда бомбардировка была в самом разгаре. Он сказал: «В результате этого события заговорщики решили действовать. Все актеры надели маски и вышли на сцену».

Незадолго до нападения союзников на Сицилию новый секретарь фашистской партии Карло Скорца провел по всей стране массовые собрания: бонзы должны были «укрепить народный дух» речами. Но большинство партийных вождей в результате военных событий пребывали в таком тяжелом состоянии, что не изъявляли желания предстать перед народом. Сначала они хотели обговорить с Муссолини основную политическую линию, которой им следует придерживаться.

24 июля 1943 года было невыносимо жарко. Около 5 часов вечера партийные лидеры начали съезжаться на заседание «Большого фашистского совета». Машины ставили во двор. Там среди зелени и фонтанов они меньше бросались в глаза.

В 17 часов подъехал Гранди и направил своего адъютанта с письмом в ведомство герцога Аквароне. Письмо было адресовано королю. Гранди информировал монарха, что будет предпринята попытка создать конституционную основу для дальнейших действий короля. Гранди твердо решил не сдаваться живым в случае неблагоприятного поворота событий и спрятал в карманы две ручные гранаты.

Все члены совета, одетые в черные рубашки—партийную униформу, — собрались в зале Паппагалло. В 17.15 на пороге своего кабинета появился Муссолини. Он тоже был в черной рубашке. Его лицо было неподвижно.

Муссолини сел в кресло, покрытое малиновым шелком с золотым украшением. Не глядя ни на кого, он докладывал ровным голосом. Ответственность за поражение он возложил на армию, взял под защиту от злобных критиков Германию, но ни слова не сказал о будущем.

Было уже почти 9 часов вечера, когда наконец слово взял Гранди. Он зачитал предложение, в котором призывал короля взять на себя верховное командование вооруженными силами с неограниченными полномочиями. В своей речи, длившейся целый час, он обвинял диктатуру в том, что война проиграна, а диктатора в том, что он добивался этой войны. Он патетически воскликнул: «В прошлой войне 600 тысяч итальянских матерей потеряли своих сыновей, но они знали, что их дети отдали жизнь за короля и отечество. В этой войне уже погибло 100 тысяч итальянцев и 100 тысяч матерей заявляют: «Наших сыновей убил Муссолини!»

Зять Муссолини Чиапо попросил слово и подчеркнул в своем выступлении, что именно Германия обманула Италию, а не наоборот.

Когда Муссолини понял, что и Чиапо поддерживает предложение Гранди, его спокойствие неожиданно перешло в другую крайность. Его глаза, как описывает член совета Луиджи Федерцони, «сверкали пламенем сдерживаемого гнева, а челюсти скрежетали от непроизнесенных проклятий и нецензурных слов в адрес зятя».

В резкой форме Муссолини предложил перенести заседание на другой день, но Гранди настоял, чтобы дебаты были доведены до конца.

После перерыва выступил расист Роберто Фариначчи. Он предложил отстранить начальника штаба Амброзио и продолжать войну на стороне Германии с еще большим энтузиазмом. Чтобы придать вес своим словам, он все время размахивал протезом руки.

Муссолини сидел неподвижно. Его лицо было похоже на маску. Наконец он взял слово. Его вначале невыразительная речь вскоре наполнилась пафосом: «Мне 60 лет. Мне могла бы прийти в голову мысль отойти в сторону и оставить дело, которому я посвятил 20 лет. Но я этого не сделаю. Король и народ пока еще на моей стороне!»

В этот момент он почувствовал, что нашел уязвимый пункт в обвинительной речи Гранди. «Я хотел бы знать, что будет завтра с теми, кто сегодня ночью выступает против меня, когда я обо всем расскажу королю».

Трингали-Казанова, председатель Особого трибунала, закричал через стол: «Расплачиваться будете вы! Своими головами будете расплачиваться за это предательство». Стало тихо, так тихо, будто каждый из присутствующих думал, что, если он заговорит, это может стоить ему головы.

Затем Муссолини предложил голосовать за предложение Гранди. Подсчитали голоса: 7—«против», 19—«за». Муссолини едва поднялся со своего трона. Он пристально посмотрел на каждого из членов совета, посмотрел на подписи и, направляясь к выходу, ехидно сказал: «Я покажу королю ваше предложение, и мы весело посмеемся над ним».

Это произошло 25 июля, в 3 часа утра. На площади Венеция было еще темно.

«ОНИ ПОЙМАЮТ ЕГО, КАК КРЫСУ»

Муссолини провел день так, как будто ничего не произошло. Когда в 15.45 он приехал в свою резиденцию, его жена Рахель, узнав о случившемся, спросила: «Ты, конечно, их всех арестовал?» «Нет,—пробормотал Муссолини, — но я их всех арестую». Потом он объяснил жене, что все члены «Большого совета»,

ден благоговения». В настоящий момент вы являетесь человеком, которого больше всего ненавидят по всей Италии. Вы можете рассчитывать только на одного друга. Этот один пока еще у вас есть, и это я. Я говорю вам это для того, чтобы вы не беспокоились о вашей личной безопасности. Я думаю, что самым подходящим человеком на ваше место был бы сейчас маршал Бадольо».

Подавленный стоял дуче в салоне королевской резиденции, а Виктор Эммануил повторял: «Мне очень жаль, мне очень жаль. Но другого выхода нет».

Королева была огорчена. «Это было очень некрасиво,—сказала она Виктору Эммануилу. — Вы могли бы арестовать его в другом месте. Муссолини был нашим гостем, и вы нарушили законы королевского гостеприимства.—Затем она добавила по-французски:—В конце концов он ведь был твоим кузеном».

ПРЕМЬЕР ПОНЕВОЛЕ

согласно закону, пользуются неприкосновенностью, потому что они министры и члены совета или «кузены короля», так как награждены «Орденом благоговения».

Следовательно, прежде чем разогнать заговорщиков и отдать приказ об их аресте, он должен обсудить это с королем. Затем Муссолини позвонил Петаччи. «Что-нибудь случилось, Бенито?» — спросила она его. «Все уже позади. Но тебе надо поискать место, где бы ты могла спрятаться», — ответил он. Она повесила трубку и, кусая губы, пробормотала: «Они поймут его, как крысу».

Затем Муссолини принял нового японского посла и сообщил ему, что при создавшихся условиях Италия лишена возможности терпеливо выжидать. «Я склоняюсь вас,—сказал Муссолини, — медленно поставьте в известность премьер-министра о моем решении направить в Берлин резкую ноту и заявить немцам: «Если мы сейчас не получим военную помощь, о которой мы просили, мы будем вынуждены расторгнуть наш союз».

На лбу посла выступили капли пота. Он смог только пробормотать: «Да, да, да».

Муссолини побеседовал затем со своей женой. Она предупредила его: «Не доверяй королю».

Муссолини покачал головой: «Это будет разговор двух друзей».

В этот же день король прогуливался в парке около своей виллы. Он был в мундире Первого маршала Италии. Своему адъютанту он сказал, что Муссолини следует арестовать после аудиенции за пределами виллы «Савойя». По дороге к ним присоединился Аквароне. Он сообщил, что Черика настаивает на том, чтобы арест был произведен все-таки на вилле «Савойя», иначе может произойти стычка с охраной Муссолини. Король реагировал на эти доводы раздраженно, но в конце уступил.

После этого все разошлись по своим местам в ожидании прибытия дуче.

В 17 часов подъехал Муссолини. Под мышкой он нес коричневый кожаный портфель. Как гость королевского дома, он чувствовал себя в полной безопасности. Он не мог предположить, что в королевской резиденции для него расставлена ловушка. Кроме того, особую уверенность ему придавал портфель: там хранились полицейские сообщения о любовных связях членов королевского дома.

Муссолини проследовал за королем в маленький салон. Как и во время обычных аудиенций, он начал приглушенным голосом рассказывать о самых последних событиях и прежде всего о положении на фронте. Затем перешел к рассказу о заседании «Большого совета» и назвал его юридически несостоятельным.

Но король резко оборвал его. Он говорил на пьемонтском диалекте, несколько бессвязно: «Мой дорогой дуче, так дальше не может продолжаться. Италия разбита. Дух нашей армии подорван. Результаты голосования в «Большом совете» ужасны. 19—за предложение Гранди, а ведь четверо из них имеют «Ор-

ден благоговения». В настоящий момент вы являетесь человеком, которого больше всего ненавидят по всей Италии. Вы можете рассчитывать только на одного друга. Этот один пока еще у вас есть, и это я. Я говорю вам это для того, чтобы вы не беспокоились о вашей личной безопасности. Я думаю, что самым подходящим человеком на ваше место был бы сейчас маршал Бадольо».

Король передал Бадольо список министров, которые должны были составить его кабинет. Ни один из этих господ никогда не имел ничего общего с политикой. Бадольо был в ужасе: «Но, ваше величество, я никогда не интересовался политикой, как же я справлюсь с этой задачей?»

«Ничего, научитесь». Бадольо несколько помедлил, а затем поклонился.

В машине, которую Муссолини оставил перед виллой «Савойя», старый маршал поехал в дом своей любимой снохи Аннины и пообедал там в абсолютнейшем спокойствии.

Поздно вечером 25 июля 1943 года итальянское радио сообщило о свержении Муссолини и назначении Бадольо главой правительства Италии.

Портреты дуче срывали со стен, бюсты сбрасывали с пьедесталов и разбивали. Пожарные забирались на лестницы и срывали фашистские эмблемы с высоких зданий. В Турине 10 тысяч человек направились к городской тюрьме, разбили ворота и освободили около 400 политических заключенных. Король Виктор Эммануил, министр бюджета Аквароне и маршал Бадольо боялись, что народ, так ярко демонстрировавший свое стремление к свободе и демократии, может выступить и против продолжения Италией войны на стороне Германии.

Приказ Бадольо звучал недвусмысленно: «Для Италии наступили тяжелые времена, но она остается верной данному слову». Приказ содержал и угрозу: «Каждый, кто дерзнет нарушить общественный порядок, будет беспощадно наказан».

Бадольо объявил в стране осадное положение. По его приказу генерал Марио Рокатта составил циркуляр, который гласил: «Любое нарушение общественного порядка, даже самое незначительное, будет рассматриваться как предательство и повлечет за собой суровое наказание. Привлекая к ответственности группы людей или отдельные личности, военные власти могут без предварительного предупреждения применять любые меры, вплоть до открытия огня, и могут действовать так, как в бою против вражеских частей».

Дополнительно, как будто бы этого приказа было недостаточно, было объявлено, что каждый солдат, который проявит хотя бы малейшую солидарность с демонстрантами или не исполнит тотчас же приказ об открытии огня против демонстрантов, будет расстрелян на месте.

Первое серьезное выступление произошло в Ломбардии. Население вышло

на демонстрацию против продолжения войны, за немедленное заключение мира с союзниками. При «восстановлении порядка» было расстреляно 300 человек. В Бари антифашисты, празднуя свержение Муссолини, устроили на улицах торжественные шествия. Полиция стреляла в демонстрантов. Было убито 23 человека. В других городах войска Бадольо также стреляли по безоружным антифашистам или избивали их.

Король вовсе не собирался ликвидировать фашизм. Своему личному врачу он доверительно сообщил: «Муссолини еще может пригодиться. Через несколько лет он снова придет к власти».

И Бадольо, который, по мнению Муссолини, «в течение 20 лет был отличным фашистом», не хотел сжигать мосты. Он послал Муссолини, который находился в казарме под стражей, записку: «Ниже подписавшийся глава правительства хотел бы сообщить вашему превосходительству следующее: все, что с вами произошло, было сделано только в ваших интересах, так как ходило очень много слухов о заговоре против вас. Глава правительства очень сожалеет о происшедшем».

ОПЕРАЦИЯ «АЛАРИХ»

Бадольо и король были далеки от каких-либо демократических взглядов. Несмотря на то, что члены нового кабинета были якобы нейтральными служащими, практически кабинет состоял из закоренелых фашистов.

Некоторые теперешние министры в прошлом были министрами Муссолини. Велись переговоры и с другими почетными фашистскими бонзами, так как было ясно, что понадобятся много помощников, чтобы сохранить монархию.

Но король боялся не только восстановления многолетних покровителей фашизма, он опасался также ответной реакции немцев. И вместо того, чтобы вести переговоры с союзниками, он вдруг попросил Гитлера о встрече. Он хотел добиться от фюрера того, о чем не осмелился просить даже Муссолини во время своей встречи с ним в Фельдере: одобрения на разрыв Италией союза с Германией.

А Аквароне попросил даже о переброске еще двух немецких дивизий в Италию: для усиления фронта против союзников.

Это была политическая игра короля. Несмотря на то, что в будущем он собирался вести переговоры с союзниками, он считал, что ему нужна военная поддержка немцев, чтобы в дальнейшем выторговать у союзников почетные условия для Италии.

Но даже итальянское верховное командование не было готово согласиться с подобным вероломством, не говоря уже о генерале Кастеллано, который взбунтовался против такой политики. Он назвал ее «самым плохим выходом», который «обесчестит армию и страну». В своем личном дневнике он записал: «Разрыв с немцами произойдет раньше, чем союзники смогут высадиться, поэтому нам необходимо избрать место, куда мы могли бы немедленно вывезти правительство. В противном случае мы рискуем в один прекрасный день остаться и без короля и без правительства».

Относительно реакции Гитлера Кастеллано пророчески предсказывал: «Нельзя не принимать во внимание злобность этого человека и необузданность его характера. У него врожденная потребность карать каждого, кто отходит от его линии; ему присущ садизм уголовника, и он был бы счастлив видеть, как льется кровь презираемого им итальянского народа».

Вскоре король узнал, что немцы намереваются его свергнуть.

Падение Муссолини поразило немцев. И объяснения Виктора Эммануила, что Италия намерена продолжать войну на стороне Германии, казались Гитлеру явной ложью. Во время обсуждения создавшегося положения в ставке фюрера вечером 25 июля Гитлер сказал: «Они утверждают, что воюют. Но это—предательство».

Гитлер хотел принудить итальянское правительство к продолжению войны. Он было готов превратить Апеннинский полуостров в поле битвы и в буферную зону, преграждающую путь в Германию. С этой целью было принято решение постепенно оккупировать Италию немецкими войсками.

На случай возможного выхода Италии из войны верховным командованием вермахта был разработан секретный план ее оккупации под условным названием «Аларих». Фельдмаршал Роммель получил приказ в случае необходимости взять на себя командование всеми вооруженными силами, находящимися на полуострове.

(Продолжение следует).

ПЯСНЯР ПРЫНЯМОННЯ

У кожным канцэрце ансамбля «Нёман», бадай, самага папулярнага самадзейнага калектыву Беларусі, абавязкова гучаць песні заслужанага дзеяча культуры БССР Аляксандра Шыдлоўскага, якому нядаўна споўнілася 60 год.

Сваё дваццацігоддзе Аляксандр Шыдлоўскі, сын селяніна з вёскі Мінкі на Смаргоншчыне, сустраў у сумна вядомай турме «Лукішкі». Туды яго пасадзілі ў 1931 годзе за «антыдзяржаўную дзейнасць» на пяць гадоў з дадатковым пазбаўленнем грамадзянскіх правоў яшчэ на дзесяць гадоў. А да таго ў юнака былі спробы ўладкавацца на вучобу ў Віленскую і Клецкую беларускія гімназіі, удзел у рабоце падпольных камсамольскіх арганізацый, распаўсюджванне рэвалюцыйных кніг і лістовак, стварэнне камсамольскіх ячэек у вёсках.

Пасля турмы ён выехаў у Варшаву, дзе працаваў на будаўнічых работах. З'яўляючыся членам Кампартыі Заходняй Беларусі, ён там прымаў актыўны ўдзел у мерапрыемствах партыі па арганізацыі народнага фронту супраць сіл рэакцыі і фашызму.

Шыдлоўскі няспынна вучыцца, шмат чытае, а калі выпадае вольны час, успамінае родныя беларускія песні, што запаланілі яго душу з дзіцячых гадоў. Пасля ўз'яднання заходніх беларускіх зямель з Савецкай Беларуссю восенню 1939 года Аляксандр Шыдлоўскі адзін з першых прыйшоў у ансамбль песні і танца, які арганізаваў у Беластоку Рыгор Шырма. Амаль дваццаць гадоў спяваў ён у гэтым калектыве.

У 1951 годзе А. Шыдлоўскі завочна скончыў гістарычны факультэт Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта і на працягу шэрагу гадоў выкладаў у Гродзенскай чыгуначнай школе.

І ўсё ж мастацтва перамагло ў жыцці Аляксандра Канстанцінавіча. Восенню 1960 года ён стаў дырэктарам Гродзенскага абласнога дома народнай творчасці. Цудоўны знаўца жыцця і побыту, гісторыі і культуры свайго народа, улюбёны ў беларускую песню, ён выдатна садавейнічаў уздыму творчасці народных талентаў у Лідзе і Смаргоні, Навагрудку і Ваўкавыску, Слоніме і Гродна. А. Шыдлоўскі дапамагае самадзейным гурткам і народным ансамблям не толькі агульным кіраўніцтвам як

дырэктар культурнай устаноў. Яго можна бачыць на рэпетыцыях у вёсках і раёнах вобласці, дзе ён не «адказны наглядальнік», а ўдумлівы дарадчык.

Але яшчэ большае значэнне для развіцця нашай культуры мае кампазітарская дзейнасць Аляксандра Канстанцінавіча. Натхнёны прыгажосцю роднага прынёманскага краю, А. Шыдлоўскі ў сваёй паэтычнай і музычнай дзейнасці стаў яго палымным песняром. У выкананні народнага ансамбля «Нёман» гучаць «Прывітальная песня», «Выйду я на прастор», «Ой ты, Нёман родны», «Там, дзе ціха-ціха», «Я салдат, служу Радзіме», «Колькі ў небе зор» і шмат іншых песень і вакальна-харэаграфічных кампазіцый Шыдлоўскага. Яго песні, напоеныя водарам роднай зямлі, увайшлі ў рэпертуар Дзяржаўнага хору Беларускай ССР і іншых калектываў.

Нашы фалькларысты запісалі ў розных беларускіх вёсках песні і вершы А. Шыдлоўскага як узоры сучаснай народнай творчасці. Што ж, нізкі паклон мастаку, чые мелодыі і паэтычныя радкі народ лічыць сваімі!

І. ПІСНЕВІЧ.

Ужо некалькі год пры Палацы культуры Магілёўскага аўтамабільнага завода плённа працуе аматарская кінастудыя, якую ўзначальвае інжынер Аляксандр Сідлераў. Заводскія кінааматары стварылі шэраг цікавых стужак пра сваё прадпрыемства, пра цудоўныя мясціны Прыдняпроўя.

НА ЗДЫМКУ: дыктар студыі Мікалай ДУДЧАНКА [злева] і Аляксандр СІДЛЕРАЎ агучваюць чарговы фільм. Фота В. ДУБІНКІ.

БЕЛАРУСКАЯ ГРАФІКА Ў ФРАНЦЫІ

У памяшканні Рёнскага дэпартаментскага камітэта таварыства «Францыя — СССР» у горадзе Ліёне праходзіла выстаўка беларускай графікі, на якой былі прадстаўлены 52 работы 22 мастакоў.

Гэта экспазіцыя выклікала вялікую цікавасць у француз-

скай грамадскасці. Так, ліёнская газета «Прагрэс» пісала: «Ансамбль карцін зрабіў моцнае ўражанне... Многія з мастакоў, сярод якіх вылучаюцца А. Лось і Н. Паплаўская, выкарыстоўваюць для сваіх твораў сюжэты, узятыя з фальклору. Для іх работ характэрна дакладная сіметрычная пабудова кожнай дэталі. Мастакі Ё. Пакаташкін і Л. Асецкі аддаюць перавагу сучаснай тэматыцы. У нелькіх сваеасаблівай рабце «Зорка» Асецкі цікава вырашае асноўную тэму, паказваючы партрэты людзей, сцэны вайны,

штодзённага жыцця і працы». Друк адзначыў вялікі поспех твораў, прысвечаных мэтанакіраванай працы савецкіх людзей: «Найбольшую ўвагу публікі прыцягнула карціна Г. Паплаўскага «Крыніца».

На адкрыцці выстаўкі прысутнічалі прэзідэнт таварыства «Францыя — СССР» прафесар Вертэймер, скульптар-камуніст Жорж Саламбр, работы якога экспанаваліся ў Мінску ў 1967 годзе ў час тыдня французскай культуры ў БССР, прадстаўнікі грамадскасці Ліёна.

В. ДОМНІЧ.

ЗАХАВАЛЬНІКІ СКАРБАЎ

На вуліцы Леніна стаіць прыгожы светла-шэры будынак. Чатыры масіўныя калоны вартавымі застылі ля яго ўваходу. Дзве пары арыгінальнай канструкцыі ліхтары асвятляюць па вечарах высокія дзверы, упрыгожаныя разьбой. Надпіс на беларускай і рускай мовах: «Дзяржаўны мастацкі музей БССР».

Уваходзіш — і непэўгорны свет акружае цябе з усіх бакоў. Гавані з застылымі ў перадрнішняй смуге ветразямі. Напоўненыя сонечным святлом бярозавыя гаі. Спляценні рознага людскога лёсу, страстей. І вочы: добрыя і злыя, вясёлыя і задумленыя, вочы, якія глядзяць на цябе скрозь тоўшчу часу і падзей.

Невядомыя майстры з народа і вядомыя ўсяму свету Брулоў, Рэпін, Канёнкаў... Ацэнку ўсяму даюць людзі. Рабочыя з Разані: «Арыгінальныя, рэдкія карціны ў вашым музеі». Турысты з Таганрога: «Спадабалася. Дакрануліся да сапраўднага мастацтва». Студэнты з Лодзі, артысты з ЗША, турысты з Чэхаславакіі: «Дзякуй за самабытнае мастацтва!». Знешне ўсё змяшчаецца ў формулу: «Так і павінна быць». Знешне. А калі ўгледзецца больш пільна?

Дырэктар музея Алена Аладава, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР, як ніхто іншы ведае цану ўсяму гэтаму. Любімай справай занялася яшчэ перад вайной, удзельнічала ў стварэнні першай у рэспубліцы карцінай галерэі. Колькі радасных адкрыццяў перажылі тады! Адных тканых золатам слаўных случкіх паясоў сабралі каля сарака. Фашысты вывезлі ўсё.

1944 год. Алену Васільеву выклікаюць з Саратава, дзе яна працавала ў час вайны, у толькі што вызвалены Мінск. Неабходна аднавіць карцінную галерэю. Урад рэспублікі выдзяляе сродкі. Сёе-тое прысылаюць музеі Масквы і Ленінграда. Выбіраюцца лепшыя творы маладых мастакоў Беларусі. Адпраўляюцца экспедыцыі па гарадах і сёлах рэспублікі. Кожны экспанат у музеі — вынік нястомнага пошуку.

У 1957 годзе галерэя, перайменаваная ў музей, знаходзіць свой дом. Па прэзекце беларускага архітэктара М. Бакланова будуюцца першы ў краіне за савецкі перыяд будынак, спецыяльна прызначаны для мастацкага музея.

Гродзенскія парсуны сярэдзіны XVII стагоддзя, якія сталі

цяпер слаўнымі, у больш чым безнадзейным стане адшукала Алена Аладава ў склепах манастыра. Пасля рэстаўрацыі ў Ленінградзе вярнуліся яны ў першапачатковым сваім выглядзе ў Мінск. Цяпер гэта жамчужна музея, у якім налічваецца сёння больш як 13 тысяч экспанатаў. І кожны — арыгінальны, сапраўдны твор мастацтва.

Фарфоравы сервіз Кацярныні ІІ. Своеасаблівае кераміка Пікасо. Яе падарыла музею наша зямлячка, жонка французскага мастака і сама мастачка Надзея Лежэ. Унікальная калекцыя старажытнабеларускіх абразоў і разной драўлянай скульптуры. Найтанчэйшай, філіграннай работы посуд з нёманскага шкла. Багацейшы збор палотнаў беларускіх мастакоў. І гордасць музея — каштоўнейшая калекцыя твораў рэалістычнага рускага мастацтва другой паловы мінулага стагоддзя.

Музей у сваім уяўленні мы заўсёды звязваем з цішыняй, спакойнымі позамі наглядчыц залаў. За гэтай знешняй прыкметай — вялікае кіпучае жыццё дзюжнага калектыва. Адпраўлены на выстаўку ў Варшаву рэзультаты беларускіх жывапісцаў, сярод іх карціна В. Грамыкі «Чырвоныя землі Полаччыны», М. Данцыга «Мой Мінск». Выстаўкі акадэмічныя, персанальныя; экскурсіі, лекцыі. У лекцыйнай зале, чырвоным кутку цэха, у вясковым клубе.

Ды няма цішыні і пад сцяпеннямі музея. Успышкі магнію. Гэта працуе фатограф з Масквы. Неабходныя фатаграфіі некаторых карцін для каталога маючай адбыцца ў Маскве мастацкай выстаўкі БССР. У выдавецтве «Беларусь» рыхтуецца альбом па матэрыялах музея «Беларускі савецкі жывапіс». Кінааб'яднанне «Летапіс» студыі «Беларусьфільм» здымае стужку аб жыцці і творчасці выдатнага беларускага мастака В. Бялініцкага-Бірулі. У наступным годзе будзе адзначана стагоддзе з дня яго нараджэння. У музеі каля 400 рэбот гэтага майстра.

А ў залы ўваходзяць усё новыя і новыя наведвальнікі. І кожны, «дакрануўшыся» да скарбаў музея, узбагачаецца духоўна. Работнікаў музея называюць афіцыйна «служыцелямі». Нязвыкла ўрачыста гучыць для нас гэта слова. Але ў гэтай урачыстасці — дакладнае вызначэнне іх працы: служэнне мастацтву.

Н. КУБРУШКА.

ВЕСТКІ З МУЗЕЯ Я. КОЛАСА

Напярэдадні юбілею калектыву музея Якуба Коласа жыве напружаным жыццём. Распрацоўваецца мастацкае афармленне экспазіцыі, у якой будуць прадстаўлены навішшы матэрыялы, дакументы, фотаздымкі, рукапісы твораў паэта, Шыро-

ка выкарыстоўваецца гуказапіс. Наведвальнікі змогуць пачуць коласайскія вершы ў выкананні слаўных артыстаў, галасы людзей, якія добра ведалі песняра, а таксама голас самога Якуба Коласа.

Нядаўна ў музей паступіла больш за 250 фотаздымкаў паэта. Іх перадала жонка фотакарэспандэнта І. Салавейчыка. Многія з іх не друкаваліся. Музей набыві таксама рэдкія выданні твораў Якуба Коласа — паэму «Новая зямля», другі том збору твораў выдання 1929 года і паэму «Сымон-музыка» выдання 1925 года.

Да юбілею мяркуецца ўстана-

віць помнік паэту на плошчы яго імя ў сталіцы Беларусі, стварыць коласайскія выстаўкі і куткі ў месцах, звязаных з жыццём і творчасцю песняра. Выдавецтва «Беларусь» выпушціць першыя кніжкі 14-томнага збору твораў Я. Коласа, падарунковае выданне паэмы «Сымон-музыка», а «Народная асвета» — альбом аб жыцці і дзейнасці паэта. Выйдуць таксама памятка-рэклама па літаратурным музеі, плакаты, серыя пантовак на сюжэты жыцця і творчасці пісьменніка. У продажы з'явіцца зборнік песень на словы Я. Коласа.

М. ЖЫГОЦКІ.

Танцавальны ансамбль гомельскіх чыгуначнікаў — адзін са старэйшых самадзейных калектываў. З 1936 года ім кіруе заслужаны дзеяч мастацтваў БССР народны артыст Беларусі Аляксандр Рыбальчанка, 60-годдзе якога ня-

даўна адзначыла грамадскасць рэспублікі. НА ЗДЫМКУ: танец «Чарот» у выкананні народнага ансамбля песні і танца Гомельскага палаца культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна. Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

НА АРЭНЕ БЕЛАРУСКАГА ЦЫРКА — АРТЫСТЫ ГДР

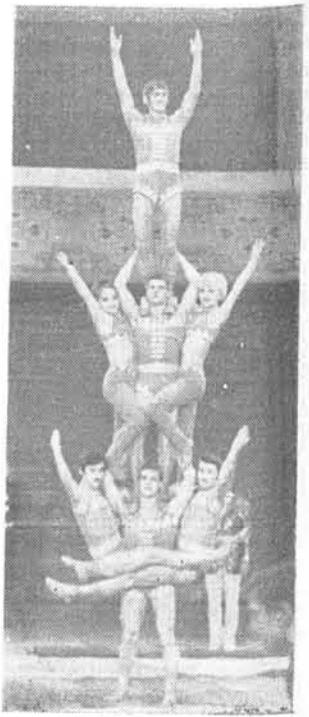

Амаль тры месяцы на манежы Мінскага цырка выступалі прадстаўнікі цыркавога мастацтва Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Выступленні цырка «Аэрас» глядзелі не толькі мінчане, але і жыхары іншых гарадоў і вёсак. Яны наладжвалі калектыўныя паездкі спецыяльна для знаёмства з праграмай нямецкіх сяброў. Такая ўвага да гастролей вельмі кранала артыстаў. Адзін з іх, дрэсіроўшчык Хельмут Рудат, сказаў:

— Гледачы ў Мінску добразычлівыя, тэмпераментныя, добра ведаюць цыркавое мастацтва і разбіраюцца ў яго тонкасцях.

НА ЗДЫМКУ: выступленне цырка «Аэрас».

Фота Ул. КРУКА.

РУЖЫ—ГЭТА ПАМЯЦЬ

Кампазіцыя называлася «Вечны агонь». Невялікі, пад мармур, пастамент з трыма вышпатамі палаў яркім полымем салыі, яе адцянялі бледна-ружовыя пялёсткі калістэгіі. У цэнтры кампазіцыі — тры вялікія чужоўныя ружы «Сэрца Данка».

— Не кожнаму дадзена вырастаць такую кветку, — гаворыць жанчына, чытаючы прозвішча аўтара: «А. Гаранскі».

— А я вас запэўняю, усім дадзена. Ружы павінны квітнець усюды, — пярэчыць ёй невялікага росту шчупленькі дзядок з яснымі блакітнымі вачыма.—Я вось хутка буду чытаць лекцыю пра ружы, прыходзьце, калі ласка!

...Гаварыў ён пра ружы, як музыкант пра Бетховена. Слухачы ўжо ведалі, што «Інтэрмецца»—гэта дзівосная блакітная ружа, а «Ружа Гагарына»—чорная, кучаравая. Таямнічыя «Стэрлінг Сільвер», «Клер Матэн», «Лэдзі Ікс», «Крымская ноч» раскрывалі перад намі сакрэты свайго характа.

— Ружы — гэта прыгажосць.

Ружы—гэта радасць. Ружы — гэта шчасце для тых, хто іх вырастае. Ружы павінны быць усюды,—паўтараў лектар. — Прыходзьце! Паглядзіце — і абавязкова пачнеце іх вырошчваць.

...Быў звычайны рабочы дзень, калі я сабралася наведаць Аляксандра Гаранскага. На вуліцы праходзіў трапаліся рэдка, але дом Гаранскіх мне паказалі адразу: на Маскоўскай усе яго добра ведаюць. Аляксандр Міхайлавіч, папрасіўшы прабачэння за рабочую вопратку, растлумачыў: толькі што нанасіў шэсцьдзесят вёдзер вады.

— Колькі ж вам гадоў, Аляксандр Міхайлавіч? — пацікавілася я.

— Дваццаць першага сакавіка будзе семдзесят пяць, — усміхаючыся, прызнаўся ён.

Загаварылі пра кветкі.

— А чаму ўсё-такі ружы, Аляксандр Міхайлавіч?

— Ружы — гэта памяць, — сказаў ён.—Я захпляўся імі з самага дзяцінства. Да вайны мы

жылі тут жа, у Гомелі, па Кандуктарскім завулку. Калі пачалася вайна, мяне не было дома, жонка з дачкой ды з адным камуністам хаваліся ў пустой школе. А жончына маці насіла ім яду. Потым іх знайшоў сабака-сышчык. І адправілі маю Кацярыну Яўгеніюну, дачку Галю і цешчу ў канцлагер пад Берлінам. Кацю прымусілі прыбіраць у вагонах. Аднойчы пяцьдзесят чалавек адмовіліся працаваць на немцаў... Тады ім загадалі выпіць па шклянцы драўніннага спірту. Каця памірала ў страшэнных пакутах на руках у сваёй маці і дачкі. Яны плакалі, прасілі палоннага рускага ўрача дапамагчы хоць чым-небудзь... А што ён мог зрабіць? Галя цяпер працуе таваразнаўцам. Дагэтуль захоўвае кардонку з нумарам: дзве двойкі. Гэта ўсё, што засталася ад маці...

Я ўспомніла, як ён паўтараў: ружы павінны быць усюды...

— Колькі ў вас гатункаў, Аляксандр Міхайлавіч?

— Амаль сорак.

— А ваша любімая?

— «Лэдзі Ікс»...

Празрыстая алмазная кропелька расы зіхацела на пялёстку ружы. Мне здалася, што і каралева кветак умее плакаць...

В. КАРАЛЁВА.

ШТУЧНЫ СТРАВАВОД

13 студзеня 1970 года 63-гадовы вартаўнік з вёскі Нюдзішкі Смаргонскага раёна Вікенцій Базевіч атрымаў цяжкую траўму. Ён выпадкова выпіў воцатную эсенцыю, якая выклікала апёк стрававода.

Намаганнямі ўрачоў удалося вылучыць апёк і выратаваць жыццё чалавеку. Але вынікі перанесенай траўмы аказаліся вельмі небяспечныя. На месцы апёку ўтварыліся цвёрдыя рубцы, якія звужылі стрававод. Пачала цяжка праходзіць страву, а потым хворы і зусім не мог нічога есці.

Давялося ствараць штучны стрававод. Гэта аперацыя цяжкая па тэхніцы выканання.

КАНФЕРЭНЦЫЯ ЗУБРАВОДАЎ

У Белавежскай пушчы адбылася навуковая савецка-польская канферэнцыя па праблеме аднаўлення і ўзнаўлення статка зуброў. Яна праходзіла на чарзе на тэрыторыі Беларусі і ПНР.

На працягу чатырох дзён савецкія і польскія вучоныя абмяркоўвалі праграму сумесных даследаванняў, перспектывы развіцця і рассялення зуброў у Савецкім

Саюзе і Польшчы, мерапрыемствы па паліпашэнню ўмоў пражывання рэдкіх жывёлін у Белавежскай пушчы, пытанні даследаванняў па гібрыдызацыі зубра з хатняй жывёлай і іншыя.

Удзельнікі канферэнцыі распрацавалі і прынялі рэкамендацыі па вольнаму ўтрыманню зуброў, стварэнню новых месц іх рассялення.

Прайшоў амаль год пасля аперацыі. Самаадчуванне хворага добрае. Ён нармальна харчуецца, прыбавіў у вагу.

Н. БУРНЕЙКА,
дацэнт медыцынскага інстытута.

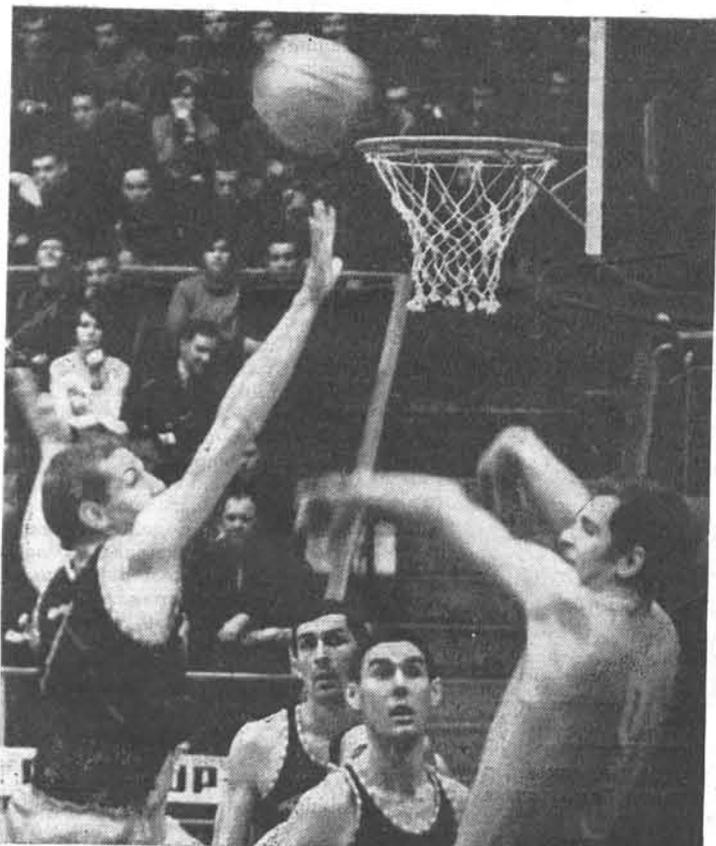
спорт • спорт

Баскетбольная каманда Мінскага радыётэхнічнага інстытута добра вядома аматарам гэтага віду спорту. Выступаючы сёлета на Усесаюзным студэнцкім першынстве, яна стала чэмпіёнам краіны і заваявала пераходны кубак спартыўнага таварыства «Буравеснік». У вострай барацьбе праходзілі таварыскія сустрэчы са спартсменамі Чэхаславакіі і Польшчы. Студэнты-радыётэхнікі ўваходзяць у склад зборнай рэспублікі. На летняй Спартакіядзе народаў СССР беларускія баскетбалісты занялі пятае месца.

Днямі пачаўся ўсесаюзны чэмпіянат у першай групе класа «А». Сярод 14-каманд-удзельніц і баскетбалісты Мінскага радыётэхнічнага інстытута.

НА ЗДЫМКУ: атакуюць беларускія спартсмены.

Фота В. ДУБІНКІ.

ГУМАР

Адна знаёмая прасіла Альберта Эйнштэйна пазваніць ёй па тэлефоне, але напярэдзіла, што нумар вельмі цяжка запамінаць: 24361.

— І што ж тут цяжкага?— здзівіўся Эйнштэйн.— Два тузіны і 19 у квадраце.

*

У пачатку навуковай кар'еры Эйнштэйна адзін журналіст спытаў пані Эйнштэйн, што яна думае аб сваім мужу.

— Мой муж геній! — сказала пані Эйнштэйн.— Ён умее рабіць абсалютна ўсё акрамя грошай.

*

Бацька гаворыць сыну:

— Сыноч, калі зробіш урокі, аднясі гэтае пісьмо на пошту.

— Добра, тата. — адказаў сын.

Праз тыдзень бацька запытаўся ў сына:

— Сыноч, ты паслаў пісьмо?

— Не, тата, я яшчэ не зрабіў урокі.

*

Адзін хворы чалавек скардзіўся свайму знаёмай:

— Звярнуўся да двух урачоў і атрымаў дзве розныя пароды. Адзін кажа: «Пабудзь ля мора». Другі раіў больш хадзіць пешыш. Не ведаю, што рабіць.

— Калі так, то ідзі пешыш да мора.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі,
Заказ № 1424.